

Friedrich Nietzsche.

De niet onbelangrijke toevoeging “onze” in de titel maakt een alternatieve lezing mogelijk – wat trouwens de hele inzet van Kregtings schrijven is: het mogelijk maken van alternatieve lezingen van al die splinters en flarden tekst die samen de wereld vormen – zijn inzet is er één van de grote dichters uit de romantische poëzie. De Godendoder Nietzsche wordt aangesproken alsof hij familie is, meer bepaald een gezin ergens in de van oudsher katholieke provincie Noord-Brabant, waar broer, zus, vader en moeder het bezittelijk voornaamwoord “ons” of “onze” voor hun naam krijgen geplakt. Onze Frederik dus, of onze Marc – Marc Kregting groeide op in de kazernestad Breda. Maar “onze Nietzsche” kan tevens een half ironische eretitel zijn, waarmee een laaglandse variant bedoeld wordt van de grote filosoof die opperde dat we God niet kwijt raken omdat we nog al te zeer in de grammatica geloven. Aangezien de naam Harry een paar keer valt, zou je hier aan Harry Mulisch kunnen denken, die toch ook wel “onze Goethe” en zelfs “onze Homerus” is genoemd. Mulisch heeft eens gezegd, zo wordt althans in deze bundel beweerd, dat hij misselijk werd van hoogtevrees als hij naar zichzelf keek. En spreek de titel eens op zijn Brabants uit, zodat de essen en zetten amper van elkaar te onderscheiden zijn, dan klinkt die eerder als *onse niesje*, oftewel, weer vertaald naar een chiquere spelling, onze niche. En is dat niet de plek die poëzie mag innemen in een cultuur waar de term marktdenken niet bepaald als *contradictio in terminis* geldt? Wat een rijkdom meteen al in de eerste vier lettergrepen.

En dan hebben we de ondertitel nog niet gehad, die “catechismen” luidt en qua vorm aansluit bij de opvallende genrebenamingen die Marc Kregting zijn publicaties in het verleden heeft meegegeven, onder meer “brieven”, “vluchtstroken” en “evoluties”. De voor een catechismus karakteriserende opsomming van vragen en antwoorden valt in ieder geval te herkennen in *Onze Nietzsche*, zij het dat de antwoorden zelden of nooit eenduidig aansluiten bij de vraag. En of er in de bundel een specifiek dogma of welbepaalde leer wordt uiteengezet, zoals gebruikelijk in een catechismus, dat is nog maar de vraag. Aan de lezer in ieder geval de opdracht die op het spoor te komen. Behulpzaam hierbij zijn de vier gedichten in de bundel die louter definities bevatten,

Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2015/3.

Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[B] PLATONISCH SNACKEN. “ONZE NIETZSCHE” VAN MARC KREGTING

De poëzie van Marc Kregtings zevende en naar eigen zeggen laatste dichtbundel *Onze Nietzsche* begint al bij de prachtige, trocheïsche en half rijmende titel. Het zou al te stellig zijn te beweren dat de protagonist van deze teksten – de heer en misschien wel held genaamd “onze Nietzsche” – samenvalt met de veelgeciteerde en iets minder vaak gelezen filosoof met de hamer, al is het mogelijk sommige zinnen in de gedichten te lezen als allusies op de biografie van

al mag het vervolgens paradoxaal heten dat er vooral stelling wordt genomen tegen al te overtuigende stelligheid. Een typerend citaat uit zo'n definiërend gedicht: "*Leefregels* karakteriseren zich als suggesties van wantrouwen en zelfoverschatting." En: "*Geschiedschrijvingen* karakteriseren zich als gewelddaden van causaliteit."

Zoals bij eerdere bundels van Kregting zijn de tekstblokken – voor het eerst met uitloop in de rechterkantlijn – in een strakke ordening geplaatst. 26 gedichten telt de bundel, zoveel als er letters in het alfabet zijn. Tel je het allerlaatste gedicht niet mee, dat in feite een motto is (Nescio's "God mag nix kosten"), dan zijn er twee keer twaalf gedichten die gespiegeld worden in het middengedicht. Dat middengedicht bestaat uit zinnen waarin het woord vier in verschillende varianten voorkomt, zoals "viering", "vierendelen" en "vierrittenkaart". Het sluit aan bij de vier stemmen van die vier collega-dichters die deze stijlvol vormgegeven bundel op de bijgeleverde cd voordragen. Het getal staat gelijk aan het aantal auteurs dat het leven van Jezus Christus (wordt hij bedoeld met "de heer die per abuis zijn eigen bratwurst had ingeslikt?") op schrift stelde, de zogeheten evangelisten.

Onze Nietzsche kan worden gelezen als het evangelie van de titelheld, in de vraag-en-antwoordvorm van een catechismus gegoten. De geschiedenis of levensloop neemt zo'n zestig jaar in beslag, zowat de leeftijd die Nietzsche bereikte, of de periode van na de oorlog tot 2005. Een periode die dus loopt van de opkomst van het staatscommunisme, waarover de Poolse dichter Aleksander Wat eens heeft gezegd dat die voor veel verweerde intellectuelen de "verfijnde catechismus" aandroeg waarnaar ze al lang hadden gesnakt, tot en met de oorlog in Irak onder de bezielende leiding van George W. Bush en Tony Blair, aan wier morele teflonlaag in de bundel wordt gerefereerd.

De tijd in deze poëzie valt echter moeilijk vast te pinnen, niet in de laatste plaats omdat ze circulair is: de allerlaatste regel zinspeelt op een zwangerschap die in de eerste regel van het eerste gedicht opnieuw genoemd wordt – zij het in een vragende vorm.

Waarover handelt *Onze Nietzsche* zo ongeveer? Het lijkt erop dat de antiheld een plek in de hemel wil bemachtigen, waaruit een zekere hoogmoed spreekt en een hang naar moraal die als "rigide"

gestigmatiseerd wordt. In het gedicht voor het middelste spiegelgedicht staat het als volgt omschreven: "Doe zekerheidshalve een sleutel rond je hals, de deur naar de hemel wil klemmen." Het gedicht na het spiegelgedicht kent een soortgelijke regel: "Mocht je vandaag nog in het paradijs raken, neem je de heggenschaar mee?"

Maar zoals men in de Lage Landen met de paplepel krijgt ingegeven, komt de hoogmoed voor de val. Onze Nietzsche is in de eerste helft van de bundel nog "trendsettend in een middelgroot bedrijf" en stuurt "zijn volkswagen" soepel de wasstraat in, al baart de "interne audit" hem zorgen. In het tweede deel gaat hij failliet, verschijnen er "donkere wolken" boven "zijn welvaart" en staat hij aan de rand van de "vleselijke instorting" als gevolg van "toxische kredieten", waarna hij resigneert. In het laatste gedicht, waarin Onze Nietzsche al van het podium verdwenen is, wordt gevraagd, zo niet geëist: "Zeg, doe je het valluik netjes achter je dicht?"

Dat klinkt allemaal heel concreet, en nou is *Onze Nietzsche* dat ook wel, alleen dan in het meervoud. Het figuurlijke taalgebruik waarmee we de wereld doorgaans verklaren en op maat snijden (oftewel: reduceren), kan in de gedichten van Marc Kregting altijd ook letterlijk wordt opgevat. Als er bijvoorbeeld staat geschreven: "Onze Nietzsche is in wezen geen kwade pier", dan is hij wel degelijk een pier oftewel een regenworm en ook nog de Italiaanse auteur-filmmaker Pier Paolo Pasolini.

Het zijn woorden en zinsdelen waarin je makkelijk kunt verdwalen, al wordt de leidraad (of het dwaallicht) van het narratief wel weer zichtbaar. Kregting bedrijft namelijk een tussenvorm tussen epiek en poëzie, met een antiheld als protagonist, zoals 'Dood vogeltje' dat in de gelijknamige bundel uit 2005 was. Jacq Vogelaars antiheld meneer Taats dient hem hier als voorbeeld en afzetpunt, zoals naar aanleiding van *Dood vogeltje* Johan Sonnenschein vaststelde, die verder schreef: "Zijn blokken staan strak van de weetjes, one-liners, anekdotes, grappen en stellingnames. Alles krijgt stem, de lezer zit eerder met een teveel dan een tekort aan betekenis."

Onze Nietzsche vormt een hoogtepunt in Marc Kregtings oeuvre, dat eerder een overkoepelend doel dan thema heeft: de bevrijding van de taal uit haar massale tewerkstelling in de heersende gemeenplaatsen. Beschouwde Kregting zichzelf in

zijn debuut *De gezel* (Perdu, 1994) nog nadrukkelijk als leerling, dan heeft hij met *Onze Nietzsche* de graad bereikt van meester – meester in de meerduidigheid. In de bundel bouwt elke regel voort op een vorige – maar nooit op een rechtlijnige, voorspelbare manier – en gaat tegelijk verbanden met andere regels aan. Neem het “platonisch snacken” waarvan sprake is in het een na laatste gedicht. Snacken in intellectuele zin deed het vroege christendom bij Plotinus, die zelf weer de mosterd van zijn filosofie bij Plato ging halen. Zijn transcendent “Ene” kreeg bij de christenen invulling als God. Monotheïsme is het fundament van waarheidsvinding, schreef Marc De Kesel in *Goden breken*, een poging tot intellectuele rehabilitatie van het christendom, de islam en het jodaisme. Een godsdienst snakt met andere woorden naar de waarheid. Oftewel, zoals Kregtings laconieke evaluatie luidt: “De elohist vraagt of je er uitjes bij wilt.” De elohist, een van de bronnen van de Thora, wordt snackbarhouder.

En zou het ook niet kunnen dat de bundel *Onze Nietzsche*, met die donkere zon op de lichtblauwe voorkant, een hedendaagse poging is de negatieve theologie nieuw leven in te blazen? Het antwoord op die vraag blijft ongewis. Al is er al wel zekerheid naar aanleiding van een andere, toch ook fundamentele kwestie: “Was machst du mit Anna im Keller?” Achttien pagina’s later luidt het antwoord: “Ich mach Ananas.”

DANIÉL ROVERS

MARC KREGTING, *Onze Nietzsche. Catechismen*,
het balanseer, Aalst, 2014, 64 p. + cd.
